

REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA W OPOLU

45 - 052 OPOLE
ul. Oleska 19a

Tel. centr.: 77 453 – 86 – 36
77 443 – 18 – 70
Fax: 77 453 – 73 – 68
e-mail: rio@rio.opole.pl
www.rio.opole.pl

Opole, 20 czerwca 2018 r.

NA.III-0221-12/2018

Wysłano dnia 20. 06. 2018

Pan

Marek Sidor

**Dyrektor Zarządu Nieruchomości
Miejskich w Brzegu**

Działając na podstawie art. 13 pkt 11 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 561) w odpowiedzi na pismo z dnia 23 kwietnia 2018 r., uzupełnione pismem z dnia 25 maja 2018 r., dotyczące udzielenia wyjaśnień w zakresie stosowania przepisów art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w kontekście brzmienia art. 10 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, informuję co następuje.

Stosownie do treści art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2077 ze zm.), jednostki sektora finansów publicznych są obowiązane do ustalania przypadających im należności pieniężnych, w tym mających charakter cywilnoprawny, oraz terminowego podejmowania w stosunku do zobowiązanych czynności zmierzających do wykonania zobowiązania.

Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 684 ze zm.) w art. 10 ust. 1 stanowi, że

wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, o których mowa w art. 7 ust. 1 lub art. 8 ust. 1, przysługuje od dłużnika, bez wezwania, równowartość kwoty 40 euro przeliczonej na złote według średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne, stanowiącej rekompensatę za koszty odzyskiwania należności. Z ust. 2 powołanego przepisu wynika, że oprócz kwoty, o której mowa w ust. 1, wierzycielowi przysługuje również zwrot, w uzasadnionej wysokości, poniesionych kosztów odzyskiwania należności przewyższających tę kwotę. Uprawnienie do kwoty, o której mowa w ust. 1, przysługuje od transakcji handlowej, z zastrzeżeniem art. 11 ust. 2 pkt 2 (art. 10 ust. 3 cyt. ustawy). Dodatkowo ustawodawca w art. 13 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych przewidział, że postanowienia umowy wyłączające lub ograniczające uprawnienia wierzyciela lub obowiązki dłużnika, o których mowa m.in. w art. 10 są nieważne, a zamiast nich stosuje się przepisy ustawy. Analizując powyższe regulacje prawne warto odwołać się do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 11 grudnia 2015 r., sygn. III CZP 94/15. Z treści uzasadnienia do przedmiotowej uchwały wynika, że: *Przewidziane w art. 10 u.t.z.t.h. uprawnienie wierzyciela jest oderwane od spełnienia przez niego dodatkowych warunków, poza tym że spełnił swoje świadczenie oraz nabył prawo do żądania odsetek. Jest to uprawnienie, które nie zależy od tego, czy wierzyciel poniósł w konkretnej sytuacji jakikolwiek uszczerbek związany z spełnieniem przez dłużnika jego świadczenia z opóźnieniem. O tym świadczą przynajmniej dwie okoliczności; ustawodawca wyraźnie stwierdza, że chodzi o rekompensatę rozumianą nie jako wyrównanie konkretnego uszczerbku, który wierzyciel musi wykazać, ale jako zryczałtowaną rekompensatę za koszty, które musi on ponieść w związku z odzyskiwaniem należności. Ponadto w art. 10 ust. 2 u.t.z.t.h. przewiduje się, że jeżeli wierzyciel poniesie wyższe koszty odzyskiwania należności, przysługuje mu w uzasadnionej wysokości zwrot tej nadwyżki. Chociaż ustawa tego wprost nie przesądza, to przez uzasadnioną wysokość należy rozumieć różnicę pomiędzy całkowitym kosztem, jaki wierzyciel poniósł w związku z odzyskiwaniem należności, a kwotą stanowiącą równowartość 40 euro. Do obliczania tej kwoty oraz przesłanek, od jakich zależy jej przyznanie, można stosować tylko przepisy kodeksu cywilnego odnoszące się do naprawienia szkody spowodowanej nienależytym wykonaniem zobowiązania.*

Możliwości wyłączenia lub ograniczenia uprawnienia wierzyciela do uzyskania równowartości 40 euro przewidzianego w art. 10 ust. 1 u.t.z.t.h. nie można doszukiwać się także w celu, dla którego zostało ono ustanowione. Celem tym nie jest rekompensata wierzycielowi kosztów, jakie poniósł w związku z dochodzeniem należności odnoszących się do konkretnej transakcji, lecz skłonienie dłużnika do zapłaty w terminach określonych w ustawie oraz dyrektywie 2011/7/UE, stanowiącej podstawę jej wprowadzenia do prawa polskiego. Skoro zaś celem tej dyrektywy jest zwalczanie opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, to uprawnienie do żądania od dłużnika zryczałtowanego zwrotu kosztów odzyskiwania należności należy postrzegać jako jeden ze środków służących realizacji tego celu. Podobnie jak obowiązek zapłaty odsetek nie jest związany z koniecznością wykazywania, że wierzyciel poniósł szkodę i że niewykonanie świadczenia w terminie było spowodowane okolicznościami, za które dłużnik ponosił odpowiedzialność, także obowiązek zapłaty równowartości 40 euro nie jest zależny od tych okoliczności. Celem jego wprowadzenia, podobnie jak celem ustalenia względnie krótkich terminów zapłaty, na co strony w umowach mają tylko ograniczony wpływ, było zwiększenie dolegliwości wobec dłużnika, który nie spełnia świadczenia w terminie.

Mając na uwadze powyższe, uprawnienie wierzyciela wynikające z art. 10 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych jest niezależne od spełnienia jakichkolwiek dodatkowych warunków poza tymi, które wynikają wprost z ustawy. Jak podkreślił Sąd Najwyższy rolą wprowadzonej regulacji jest dyscyplinowanie dłużników do terminowego regulowania należności. Z uwagi na charakter rekompensaty, zdaniem tutaj Izby, brak jest podstaw prawnych do ustalenia dolnej granicy kwoty zaległości, od której jednostka samorządu terytorialnego będzie pobierać przedmiotową rekompensatę. Obowiązkiem jednostek samorządu terytorialnego jest ustalanie przypadających im należności pieniężnych, w tym mających charakter cywilnoprawny, oraz terminowe podejmowanie w stosunku do zobowiązanych czynności zmierzających do wykonania zobowiązania. Niedochodzenie ww. należności przy spełnieniu przesłanek ustawowych może stanowić naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Jednakże jednostka samorządu terytorialnego w zakresie dochodzenia należności cywilnoprawnych może posiłkować się odstępstwami od generalnych zasad, które zostały przewidziane w ustawie o finansach publicznych (m.in. umarzanie należności cywilnoprawnych). Ponadto Regionalna Izba Obrachunkowa w Opolu zwraca uwagę na art. 59a ust. 1

ustawy o finansach publicznych, który stanowi, iż organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może, w drodze uchwały, postanowić o niedochodzeniu należności o charakterze cywilnoprawnym przypadających jednostce samorządu terytorialnego lub jej jednostkom organizacyjnym wymienionym w art. 9 pkt 3, 4 i 13, których kwota wraz z odsetkami nie przekracza 100 zł. Z ust. 2 powołanego przepisu wynika, że: przepisu ust. 1 nie stosuje się do należności powstałych w związku z realizacją:

- 1) zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami;
- 2) programów, projektów i zadań finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Przedstawiając powyższe należy zaznaczyć, że wyjaśnienia Regionalnej Izby Obrachunkowej w Opolu nie stanowią wiążącej wykładni prawa.

PREZES

Jan Antoni Uksik